

‘Onze Turkse cultuurmix is uniek’

De derde editie van het *Turkey Now Festival*, die van start ging in Rotterdam, komt vanaf morgen naar Amsterdam. Drie maanden film, theater en muziek van topartiesten uit Turkije. Een voorproefje uit Istanboel.

DANIËL BERTINA

Als een rondtollende derwisj komt ze binnenzwalgen, draaiend om haar as en schaterlachend naar de verzamelde cameracrews van de Turkse roddelpers. De fel geblondeerde Kibariye – flamboyante zangeres, trotse Roma en Turks popidool – geeft een persconferentie in een hotel in een grauwe buitenwijk van Istanboel.

Kibariye opent op 4 februari samen met het Rosenberg Trio de derde editie van het culturele festival *Turkey Now*, in Rotterdam. Het wordt de tweede keer dat ze met de Rosenbergs op de planken staat. De hyperactieve Kibariye springt bijna uit haar stoel: “Het wordt super! super! super!”

Met een filmprogramma in het Tropentheater gaat morgen *Turkey Now* ook in Amsterdam van start. Drie maanden lang zijn verschillende evenementen te bezoeken. Centraal staat het thema Istanboel als culturele hoofdstad van Europa, maar het draait ook om de kruisbestuiving tussen de Turkse en Nederlandse cultuur.

Istanboel als culturele hoofdstad van Europa staat centraal

Turkey Now biedt vooral veel muziek, naast hedendaagse Turkse films en theatervoorstellingen van het Onafhankelijk Toneel en Theater Rast. Artiesten zoals Rojin, Serkan Çagri, Co kun Sabah, Fahrettin Yardin en Sevval Sam – wereldberoemd in Turkije, obscuur in Nederland – brengen de muziektradities van Istanboel naar Nederland.

Het *Turkey Now Festival* stamt uit 2007. Het lijkt of Turkije als kandidaat-lidstaat van de Europese Unie met dit festival naast een politieke, ook een culturele ingang probeert te vinden in Fort Europa.

Nederland onderhoudt sinds 1612 diplomatieke- en handelsbetrekkingen met Turkije. Met haar zestien miljoen inwoners, in een gebied ter grootte van de provincie Utrecht, wordt Istanboel al eeuwen gezien als een kruispunt tussen Europa en Azië. In een restaurant, met uitzicht over de Bosporus, komt de goedlachse percussionist Fahrettin Yardin binnengelopen. Samen met

zijn broer Feruh en een stel muzikale geestverwanten brengt hij op 19 februari *Istanbul sacrée* naar het Tropentheater, een samenwerking van muzikanten afkomstig uit de vier grote religieuze groepen van de stad: Sefardische joden, christelijke Armenen, orthodox-christelijke Grieken en islamitische Turken.

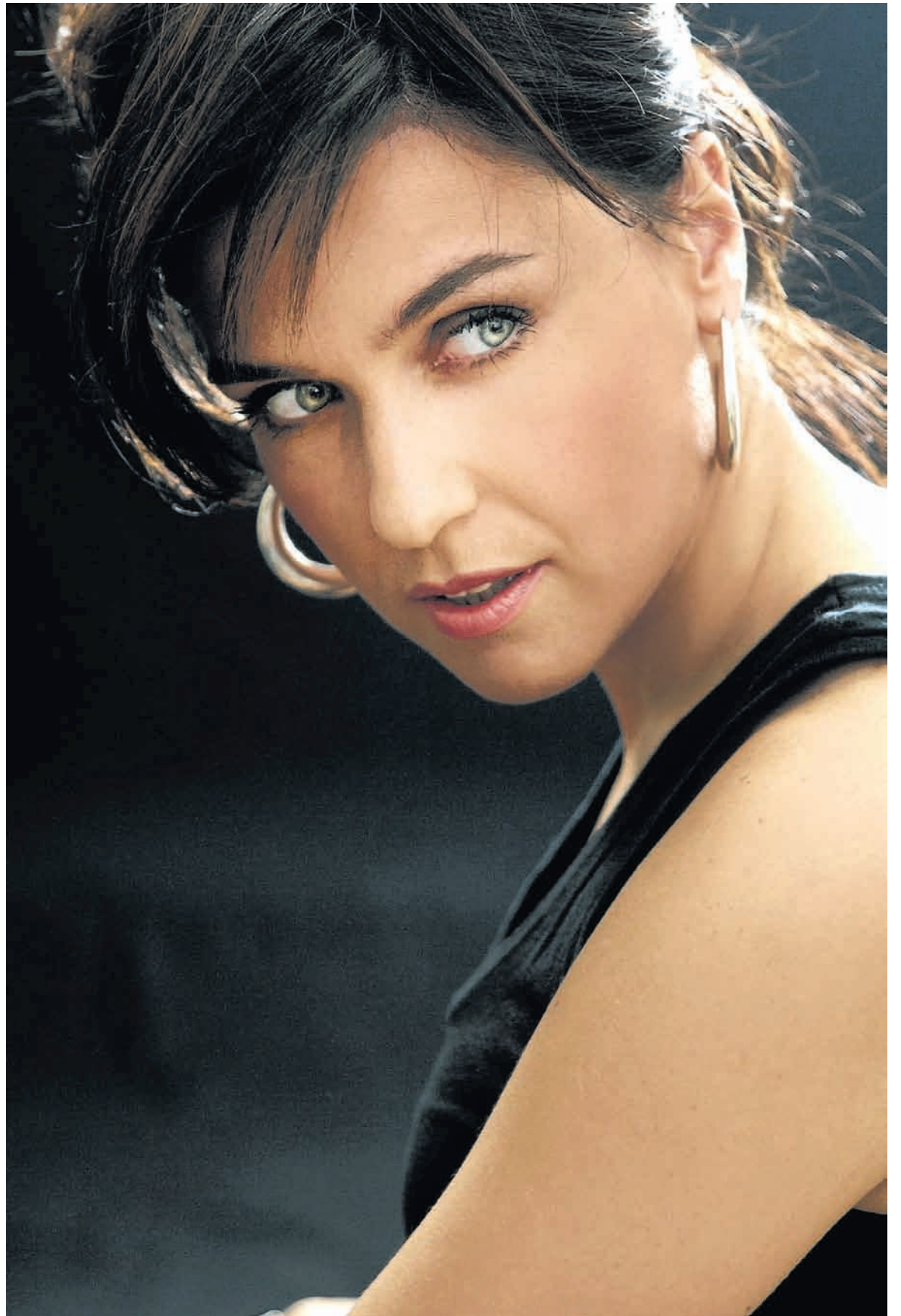
“Al sinds de Ottomaanse tijd bestaat mijn familie voornamelijk uit militairen,” lacht Yardin, terwijl op de achtergrond vanuit een naburige moskee de oproep tot gebed klinkt en de misthoorns van de langsvarende Russische olietankers door de stad schallen. “Maar ik heb me altijd gevoed met religieuze muziek, want die is heel complex. Er valt ontzettend veel van te leren.”

“Eeuwenlang leven hier in deze stad verschillende religies samen,” vertelt Yardin over zijn inspiratie voor *Istanbul sacrée*. Elke groep gebruikt vergelijkbare muzikale patronen, uniek aan Istanboel. “We hebben geprobeerd om met respect met al die liederen om te gaan. Het gaat ons erom de unieke, authentieke stijl en mix van culturen naar Nederland te brengen.”

Van sacraal naar modern is in Istanboel een kleine stap. Het bandje Baba Zula is een verademing met zijn woeste mengelmoes van ethno-jazz, volksmuziek, dub, elektronica en reggae. In Club Babylon speelt deze formatie, bestaande uit een sazspeler, sampler en percussionist, zangeres en twee uitzinnige buikdanseressen, het dak eraf. Op de zijwand tovert een vrouwelijke vj gewapend met laptop en lichtprojector geestige animaties op de muur. Baba Zula staat 11 april in Paradiso.

Wie zich in Turkije via YouTube wil verdiepen in artiesten zoals Baba Zula, komt echter bedrogen uit. Sinds 2007 wordt YouTube door Turk Telecom geblokkeerd naar aanleiding van een scheldpartij tussen Turkse en Griekse gebruikers, waarin de Turkse staatsman Atatürk voor homo werd uitgemaakt. Vanwege ‘belediging van de Turkse identiteit’ sommeerde de Turkse gerechtelijke macht de website sindsdien uit de lucht te houden.

Kritische kunstenaars en dissidenten worden geregeld met dit soort vage wetsartikelen om de oren geslagen. Zo werd de populaire Koerdische zangeres Rojin – 17 maart te zien in Podium Mozaïek –

Zangeres Sevval Sam is een van de artiesten die Turkse muziektradities brengen op *Turkey Now*.

in 2003 gearresteerd na het zingen van een Koerdisch volksliedje.

Culturele identiteit is een spanningsveld, ook in Turkije, onderschrijft zangeres Sevval Sam. Met haar veeltalige volksliederen uit de regio van de Zwarte Zee zal zij op

1 april in De Meervaart het officiële afsluitingconcert van *Turkey Now* verzorgen.

“Maar ik verwerp elke vorm van fanatisme,” roept Sem bevlogen. “Alleen al in Anatolië wonen meer dan veertig verschillende culturen

samen. Diversiteit is onze rijkdom en muziek is het meest effectieve, universele instrument om iedereen mee te bereiken.”

www.turkeynowfestival.nl
www.kulsan.org

Liefde Kahlo-Rivera overtuigt niet bij Woudenberg-Eweg

THEATER De Olifant en de Duif. Helmert Woudenberg en Sarah Marie Eweg. Gezien: 6/2 Theater Bellevue, tournee t/m 28/5.

Frida Kahlo en Diego Rivera waren als water en vuur. Zij, een getalenteerd schilderes, gehandicapt door een ongeluk op jonge leeftijd. Hij, twintig jaar ouder, een muurschilder, rokenjager en ziekelijk jaloers. Genoeg stof voor een enerverend drama, getuige Julie Taymors film *Frida* uit 2002.

Helmert Woudenberg maakt van dit liefdesverhaal theater. Hij herschreef Kahlo en Rivera's relatie in poëtische bewoordingen. Zelf speelt hij Rivera, nukkig, een oude vent. Hij zou charmant moeten zijn, maar Woudenbergs Rivera is vooral een seksistische zak. Sarah Marie Eweg, in 2007 afgestudeerd aan de Amsterdamse Theaterschool, valt als Kahlo voortdurend weg door de overheersend brute creatie van Woudenberg.

De scènes waarin de gecompliceerde liefde van deze twee wereldberoemde schilders wordt uitge-

speeld, worden onderbroken door geanimeerde schilderijen van Kahlo, gemaakt door videokunstenaar Jan Woudenberg. Hij voegde bewegende elementen toe aan de schilderijen: een kloppend hart of een lichaam dat uiteenvalt.

Elke scène wordt voorafgegaan door zo'n animatie, waarin het thema van de scène wordt aangekondigd. Gaat het over Kahlo's miskraam? Dan zien we een schilderij waarin haar lichaam wordt gepenetreerd door een mes, steek na steek. Het heeft iets knulligs en sympathieks tegelijk hoe die houtje-touw-

tje animaties het publiek uitleg verschaffen over het drama.

Ook de kostuums – Eweg in de voor Kahlo karakteristieke lange rok met sjaal om en lange oorbellen, Woudenberg met een pruik van half lang haar – zijn illustratief. Alsof de toeschouwers zonder deze verkleedpartij niet zouden begrijpen dat het om Kahlo en Rivera gaat (waarbij voor elke scène ook nog eens iets anders wordt aangetrokken).

Maar het meest storend is de ongehoofwaardige verhouding tussen Woudenberg en Eweg. Natuurlijk,

acteurs zijn meesters van de verbeelding, ze moeten alles kunnen spelen, oud, jong, wat maakt het uit? Maar Eweg en Woudenberg schelen veertig jaar, geen twintig, zoals Kahlo en Rivera. Daardoor zijn ze als het Mexicaanse liefdespaar niet geloofwaardig. En omdat ze ervoor kiezen eruit te zien als Kahlo en Rivera gaat het ook niet over een universele liefde.

Want hoe teder ze elkaar ook strelen, het wekt eerder ongemak dan ontroering.

LORIANNE VAN GELDER